

Andreju Švirkstu atceroties

Pirmskara laika Daugavpils pilsētas galvu Andreju Švirkstu joprojām atceras daudzi daugavpilieši. Arī Kārlis Korlāns, kurš mums atgādināja, ka šogad oktobrī aprit piecdesmit gadi kopš izsūtījumā Gorkijas apgabalā stājusi pukstēt Andreja Švirksta sirds.

Andrejs Švirksts piedzima Jāņa un Dārtas astoņu bērnu ģimenē Līvānu pagastā 1897. gada 23. maijā. Viņš mācījās Cargrades (Jersikas) draudzes skolā, pēc tam – Līvānu skolā. Pēc skolas beigšanas kalpoja uz dzelzceļa dažādos darbos. No 1916. gada 9. oktobra bija strēlniekos – Rezerves latviešu strēlnieku pulka mācību korpusā.

1918./1919. m.g. A. Švirksts strādāja par skolotāju sava novada skolās. Ar 1920. gadu Švirksts iekļāvās Daugavpils apriņķa valdes darbā. 1928.—1938. gadā viņš pildīja apriņķa vecākā pienākumus. 1935. gadā pēc grūtas slimības mirst Švirksta dzīvesbiedre Anna, un viņa aprūpē palika divas meitiņas – Astrīda un Ligija — piecu un septiņu gadu vecumā. Pēdējos brīvās Latvijas gadus (1938–1940) Švirksts bija Daugavpils pilsētas vecākais. Okupētajā Latvijā, darbu zaudējis, viņš gandrīz gadu saimniekoja Ilūkstes apriņķa Lauceses pagasta "Līčupos". Pēc aresta 1941. gada 14. jūnijā Kirovas apgabala prokurors un Drošības komitejas priekšnieks pieprasīja Švirkstam nāves sodu, bet ar 1942. gada 16. decembra PSRS iekšlietu tautas komisariāta īpašās apspriedes (troikas) lēmumu tas tika nomainīts ar desmit gadu ieslodzījumu.

A.Švirksts nomira 1955. gada 3. oktobrī Gorkijas apgabala Kstovas rajona Počinku sādžā, apglabāts Karabatovas kapsētā.

1997. gadā izdotajā grāmatā "Andreju Švirkstu atceroties" viņa meita Astrīda Petaško raksta: "Par izciesto Vjatlagā tēvs tikšanās reizē runāja maz, tas viņu pārāk aizskāra un uzbudināja, bet par tukšo, neapmaksāto darbu nabadzīgajā kolhozā neļauņojās. Tāpat kā vietējie kolhozieki, viņš iztika no piemājas zemītes un tām iespējām, ko deva tuvējais mežs. Tētis mīlēja darbu ar koku, un darbošanās ar to īsināja garās sarga stundas fermā. Bez kādas atlīdzības kolhozam viņš laboja un gatavoja grābekļus, dakšu un lāpstu kātus u.c. Pašgatavotās ragutiņas nogādāja tirgū un dažreiz labi nopelnīja, jo tās krievu sievietēm ziemā noderēja gan ūdens, gan siena un malkas pārvadāšanai. Daudz laba par tēva darbu un izpalīdzību dzirdēju, kad ciemojos pie tēva Počinku ciematā. Bet, kad turp aizbrauca krustmāte, tētis jau bija uzcēlis glītu mājiņu un lepni sagaidīja viesņu no Latvijas. Taču ciemiņš aizbrauca, un viņš atkal palika viens. Gāja gadi, un ilgas pēc Latvijas, izciestais lēģerī arvien skaudrāk lika sevi manīt, līdz iestājās smaga sirds nepietiekamība. Labi, ka šais grūtajās stundās pie tēva ieradās viņa brālis Oskars."

Savukārt meita Ligija Plotka kādā 1956. gadā rakstītā vēstulē savam Daugavpils skolotāju institūta pasniedzējam atceras: "Pagājušo rudeni es braucu nokārtot valsts

eksāmenus. Tieši tajā pašā laikā onkulis (tēva brālis) brauca pie papa ciemos, jo ilgāku laiku no viņa nebija vēstules. Nolikusi pirmo valsts eksāmenu, es saņēmu vēstuli. Aploksnē bija divas vēstules. Nesapratu. Ātri izlasīju paņķa rakstīto – kā parasti, uzmundrinoša, humora pilna, sveiciēni visiem. No otrās es, izlasījusi pirmos divus teikumus, visu sapratu. Pāpus neļāvis nevienam ziņot, ka saslimis, lai netraucētu, neuzbudinātu mani. Vai es drīkstēju nenolikt eksāmenus? – Pāpam bija tik daudz spēka nomirt vienam. Onkulim lūdzis, lai uz viņa kapa iestāda ceriņus."

Šo Andreja Švirksta pēdējo vēlēšanos viņa brālis Oskars arī izpildījis. Ceriņi un liepa auga arī Andreja Švirksta celtās mājas vietā vēl ilgus gadus pēc mājas saimnieka nāves.